

OBRÓT POWSZECHNY I GOSPODARCZY

**PROBLEMY
CYWILNOPRAWNE**

REDAKCJA NAUKOWA:
Iwona Ramus

RECENZENCI

dr hab. MAREK ANDRZEJEWSKI prof. US, Uniwersytet Szczeciński
dr hab. TOMASZ JUSTYŃSKI prof. UMK, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
prof. zw. dr hab. ALEKSANDER LICHOROWICZ, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
prof. nadzw. dr hab. ADAM OPALSKI, Uniwersytet Warszawski
dr hab. KRZYSZTOF OPLUSTIL, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
prof. nadzw. dr hab. MARCIN TRZEBIATOWSKI, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
prof. nadzw. dr hab. MARIUSZ ZAŁUCKI, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza
Modrzewskiego w Krakowie
prof. nadzw. dr hab. ANDRZEJ ANTONI ZIELIŃSKI

REDAKTOR NAUKOWY

Iwona Ramus
e-mail: iwona.ramus@gmail.com

REDAKTOR PROWADZĄCY

Szymon Gumienik

REDAKTOR TECHNICZNY

Paweł Banasiak

KOREKTA

Damian Kaja

PROJEKT OKŁADKI

Krzysztof Galus

© Copyright by Wydawnictwo Adam Marszałek

Wszystkie prawa zastrzeżone. Książka, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Żadna jej część nie może być reprodukowana jakimkolwiek sposobem – mechanicznie, elektronicznie, drogą fotokopii itp. – bez pisemnego zezwolenia wydawcy. Jeśli cytujesz fragmenty tej książki, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło

Toruń 2014

ISBN 978-83-7780-961-7

Wydawnictwo prowadzi sprzedaż wysyłkową:
tel./fax 56 648 50 70, e-mail: marketing@marszalek.com.pl

Wydawnictwo Adam Marszałek, ul. Lubicka 44, 87–100 Toruń
tel./fax 56 648 50 70; tel. 56 660 81 60, 56 664 22 35
e-mail: info@marszalek.com.pl www.marszalek.com.pl
Drukarnia nr 2, ul. Warszawska 52, 87–148 Łysomice, tel. 56 678 34 78

Spis treści

WPROWADZENIE DO CYKLU MONOGRAFII „Obrót powszechny i gospodarczy – problemy prawne i rynkowe”	15
SŁOWO WSTĘPNE (Grzegorz Jędrejek)	20
WSTĘP (Iwona Ramus)	22

Część 1

WYBRANE ZAGADNIENIA PROCESOWE

ROZDZIAŁ 1: <i>Postępowanie uproszczone jako podstawowy instrument dochodzenia roszczeń konsumenckich</i> (Kinga Flaga-Gieruszyńska, Aleksandra Klich)	29
1. Wstęp	29
2. Przedmiot postępowania uproszczonego	32
3. Wybrane aspekty dynamiki postępowania uproszczonego	37
4. Wnioski	43
ROZDZIAŁ 2: <i>Ograniczenia dowodowe w postępowaniu uproszczonym – zagadnienia wybrane</i> (Aleksandra Klich)	47
1. Wstęp	47
2. Formalizm i istota postępowania dowodowego	48
3. Ograniczenia dowodowe przed sądem I i II instancji	52
4. Pojęcie „wiadomości specjalnych”. Konieczność rozpoznania sprawy w zwykłym trybie procesowym	56
5. Wnioski	60
ROZDZIAŁ 3: <i>Elektroniczne postępowanie upominawcze w perspektywie informatyzacji postępowania cywilnego</i> (Olimpia Marcewicz)	62
1. Wstęp	62
2. EPU a postępowania odrębne	65
3. Odrębności proceduralne EPU	67
4. Postępowanie elektroniczne – zagrożenia i korzyści	72

ROZDZIAŁ 4: <i>Skarb Państwa jako strona procesu cywilnego – zarys problematyki</i> (Joanna Bodio)	75
1. Skarb Państwa jako osoba prawna	77
2. Reprezentacja Skarbu Państwa przez <i>stationes fisci</i> – zagadnienia ogólne	78
3. Właściwe określenie Skarbu Państwa jako strony procesowej.	80
4. <i>Stationes fisci</i> jako przeciwne strony procesu	88
5. Wnioski	92
ROZDZIAŁ 5: <i>Cechy prawne domownika na gruncie obecnie obowiązujących regulacji cywilnoprawnych</i> (Jakub M. Łukasiewicz)	95
1. Wstęp.	95
2. Pojęcie domownika na gruncie art. 138 § 1 kpc	96
3. Pojęcie domownika na gruncie art. 43 kpa.	99
4. Własne stanowisko.	100
5. Domownik w regulacjach cywilnoprawnych	103
6. Typologia domowników.	107
7. Formy władztwa domownika nad zajmowanym budynkiem lub lokalem	109
8. Wnioski	113

Część 2

KONTRAKTY

ROZDZIAŁ 6: <i>Warunek potestatywny</i> (Grzegorz Jędrejek)	117
1. Wstęp.	117
2. Dopuszczalność warunku potestatywnego w świetle orzecznictwa i doktryny.	118
2.1. Warunek potestatywny jako jeden z rodzajów warunków	118
2.2. Stanowisko orzecznictwa	120
2.3. Stanowisko doktryny	122
3. Niedopuszczalność zastrzeżenia „si voluero”	124
4. Warunek potestatywny a zastrzeżenie „si voluero”.	128
5. Dopuszczalność zastrzeżenia warunku polegającego na spełnieniu lub niespełnieniu świadczenia.	132
6. Wnioski	134

ROZDZIAŁ 7: <i>Grunty przyszłe jako przedmiot obrotu cywilnoprawnego</i> (Marcin Smyk)	138
1. Wstęp	138
2. Dualistyczna wykładnia pojęcia nieruchomości gruntowej w doktrynie i orzecznictwie	142
3. Przeniesienie własności	146
4. Umowy przedwstępne w obrocie nieruchomościami gruntowymi przyszłymi	151
5. Warunkowe umowy zobowiązujące w obrocie nieruchomościami gruntowymi przyszłymi	153
6. Analogiczne zastosowanie art. 155 § 2 zd. 2 k.c. do nieruchomości gruntowych przyszłych	158
7. Wnioski	161
ROZDZIAŁ 8: <i>Ograniczenie swobody kontraktowania w obrocie nieruchomościami na przykładzie umowy deweloperskiej</i> (Katarzyna Anna Dadańska)	165
1. Wstęp	165
2. Charakter prawny umowy deweloperskiej	167
2.1. Umowa deweloperska jako rodzaj zdarzenia cywilnoprawnego	167
2.2. Kwalifikacja umowy deweloperskiej z punktu widzenia rodzajów czynności prawnych	168
3. Kwalifikacja prawna innych umów realizujących przedsięwzięcie deweloperskie	172
3.1. Umowa z art. 9 ustawy o własności lokali	172
3.2. Umowa z art. 18 u.s.m.	174
4. Realizacja zasady swobody kontraktowania na przykładzie umowy deweloperskiej	176
4.1. Uwagi wprowadzające	176
4.2. Podmioty i przedmiot umowy deweloperskiej	177
4.3. Forma umowy deweloperskiej	180
4.4. Tryb zawarcia umowy deweloperskiej	183
4.5. Treść umowy deweloperskiej	184
4.6. Wpis do księgi wieczystej roszczeń wynikających z umowy deweloperskiej	188
5. Wnioski	189

ROZDZIAŁ 9: <i>Solidarna odpowiedzialność inwestora względem podwykonawcy</i> (Michał Pietkiewicz)	193
1. Teoretyczny zarys problemu.	193
2. Przesłanki odpowiedzialności solidarnej inwestora i wykonawcy względem podwykonawcy	198
3. Solidarna odpowiedzialność inwestora w praktyce sądowej	206
ROZDZIAŁ 10: <i>Odpowiedzialność wykonawcy na tle niewykonania lub nienależytego wykonania umowy o roboty budowlane</i> (Mariusz Broda)	210
1. Wstęp.	210
2. Aspekty materialnoprawne.	211
2.1. Konsekwencje niewykonania umowy o roboty budowlane przez wykonawcę, wynikające z samej jej istoty	211
2.2. Zachowania wykonawcy wyczerpujące pojęcie niewykonania lub nienależytego wykonania umowy o roboty budowlane a podstawy i zakres jego odpowiedzialności deliktowej	219
2.3. Odpowiedzialność odszkodowawcza wykonawcy prowadzącego przedsiębiorstwo lub zakład wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody	222
2.4. Ochrona dóbr osobistych inwestora, w kontekście zachowań wykonawcy wpisujących się jednocześnie w niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy o roboty budowlane	223
3. Aspekty procesowe.	226
4. Wnioski	228
ROZDZIAŁ 11: <i>Umowa sprzedaży paliwa lub energii do gospodarstwa domowego</i> (Michał Wdowiak)	230
1. Wstęp.	230
2. Publicznoprawny obowiązek przyłączenia do sieci oraz zawarcia umowy	231
3. Strony umowy	232
4. Pojęcia „energii” i „paliwa”	233
5. Ochrona odbiorcy.	235
6. Elementy umowy	236
7. Zawarcie umowy	238
8. Określenie przedmiotu sprzedaży	240
9. Przeniesienie posiadania	241
10. Bezumowny pobór paliw lub energii	242

11. Taryfa i cena	243
12. Czas trwania umowy	246
13. Wnioski	246
ROZDZIAŁ 12: <i>Umowa użytkowania górniczego w świetle ustawy prawo geologiczne i górniczne</i> (Ryszard Mochocki, Ewa Olejarczyk)	250
1. Wstęp	250
2. Umowa użytkowania górniczego jako instrument cywilnoprawny	253
2.1. Odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących umowy dzierżawy do umowy o ustanowienie użytkowania górniczego w kwestiach nieuregulowanych w u.p.g.g.	254
2.1.1. Zgoda wydzierżawiającego na oddanie przedmiotu dzierżawy w bezpłatne używanie lub poddzierżawę	257
2.1.2. Sytuacja prawna poddzierżawcy	258
2.2. Ustawowe przesłanki dopuszczalności ingerencji przedsiębiorcy w cudzą nieruchomość. Żądanie wykupu nieruchomości w zakresie niezbędnym do wykonywania zamierzonej działalności	259
3. <i>Essentialia negotii</i> umowy użytkowania górniczego	261
3.1. Wynagrodzenie i sposób jego zapłaty	261
3.2. Ramy czasowe umowy	263
3.3. Określenie przestrzeni	264
3.4. Inne postanowienia	265
4. Obowiązek zawarcia umowy o ustanowienie użytkowania górniczego w ramach przetargu na koncesje węglowodorowe	265
5. Wnioski	267
ROZDZIAŁ 13: <i>Problemy nowoczesnego kredytowania</i> (Michał Chajda, Michał Skwarzyński)	270
1. Wstęp	270
2. Problematyka badania zdolności kredytowej	271
3. Uprzednie i następcze badanie zdolności kredytowej	273
4. Problem nowoczesnych technologii w procesie kredytowania	277
5. Wnioski	280
ROZDZIAŁ 14: <i>Charakterystyka umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych z uwzględnieniem sytuacji prawnej pacjenta jako odbiorcy tych świadczeń</i> (Kamila Kocańda)	285
1. Pacjent i jego status	285

2. Umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych w ramach powszechnego systemu ubezpieczenia zdrowotnego. 287
3. Pacjent jako konsument w umowie o udzielanie świadczeń zdrowotnych poza systemem ubezpieczenia zdrowotnego 291
4. Wspólny mianownik umów o udzielanie świadczeń zdrowotnych. . . 294
5. Wnioski 298

Część 3

WYBRANE ZAGADNIENIA PRAWA HANDLOWEGO I RZECZOWEGO

- ROZDZIAŁ 15: *Spółki osobowe – wykorzystanie w praktyce obrotu, dalsze perspektywy, wnioski de lege ferenda* (Robert Pabis) 303
1. Wstęp. 303
 2. Czynniki decydujące o wyborze spółki osobowej jako formy działalności 305
 3. Wykorzystanie w obrocie prawnym spółki jawnej 307
 4. Wykorzystanie w obrocie prawnym spółki partnerskiej 309
 5. Wykorzystanie w obrocie prawnym spółki komandytowej 310
 6. Wykorzystanie w obrocie prawnym spółki komandytowo-akcyjnej 311
 7. Jakie dalsze perspektywy spółek osobowych? 312
 8. Konieczność istotnej nowelizacji przepisów o spółkach osobowych. 313
 9. Postulowane zmiany. 314
 10. Czy wprowadzać mechanizmy eliminujące nadużywanie instytucji spółki osobowej? 317
 11. Wnioski 318
- ROZDZIAŁ 16: *Odpowiedzialność odszkodowawcza menedżerów spółek kapitałowych w kontekście przekroczenia granic dopuszczalnego ryzyka gospodarczego* (Małgorzata Sas) 321
1. Wstęp. 321
 2. Odpowiedzialność odszkodowawcza menedżerów 322
 - 2.1. Legitymacja do wystąpienia z powództwem. 322
 - 2.2. Przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej 323
 - 2.2.1. Bezprawność działania menedżera – uwagi *de lege lata* i *de lege ferenda* 324
 3. Wykonywanie obowiązków przez menedżerów – miernik należytej staranności 328

4. Dopuszczalne ryzyko gospodarcze	329
4.1. Uwagi ogólne	329
4.2. Działanie w granicach dopuszczalnego ryzyka a przesłanka bezprawności	334
4.3. Działanie w granicach dopuszczalnego ryzyka w kontekście możliwości ekskulpacji menedżera	335
5. Koncepcja „biznesowej oceny sytuacji”	337
6. Dopuszczalne ryzyko a koncepcja biznesowej oceny sytuacji	339
7. Uwagi <i>de lege ferenda</i>	340
8. Wnioski	342

ROZDZIAŁ 17: Zasiedzenie służebności przesyłu w świetle Konstytucji RP

– aspekty wybrane (Przemysław Witkowski)	345
1. Wstęp	345
2. Zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu	350
2.1. Wprowadzenie	350
2.2. Przesłanki zasiedzenia	352
2.2.1. Posiadanie	353
2.2.2. Upływ czasu	354
2.2.3. Podmiot uprawniony	356
2.2.4. Wskazanie nieruchomości władnącej	357
2.2.5. Korzystanie z trwałego i widocznego urzędzenia	359
2.3. Skutki przyjętej wykładni	361
3. Doliczanie czasu posiadania służebności gruntowej o treści służebności przesyłu do okresu wymaganego do zasiedzenia służebności przesyłu	363
3.1. Próby wprowadzenia przepisów przejściowych	363
3.2. Wykładnia reguł intertemporalnych	367
4. Linia orzecznicza SN a wartości konstytucyjne	369
4.1. Uwagi wstępne	369
4.2. Zgodność wykładni z art. 2 Konstytucji RP	370
4.2.1. Zasada ochrony zaufania jednostki do państwa	371
4.2.2. Zasada bezpieczeństwa prawnego i pewności prawa	371
4.2.3. Zasada niedziałania prawa wstecz (<i>lex retro non agit</i>)	373
4.3. Zgodność z art. 64 ust. 3 w zw. z art. 21 ust. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP	374
5. Wnioski	376

ROZDZIAŁ 18: <i>Przejęcie przedmiotu zastawu przez zastawnika na własność na mocy postanowień umowy zastawniczej na gruncie prawa francuskiego i prawa polskiego</i> (Katarzyna Karp)	379
1. Wstęp	379
2. Zabezpieczenia wierzytelności w prawie francuskim i w prawie polskim	380
2.1. Zabezpieczenia rzeczowe w obu porządkach prawnych	381
3. Pojęcie rzeczy ruchomej w prawie francuskim	383
4. Zaspokojenie wierzytelności zabezpieczonych zastawem w prawie francuskim – zagadnienia ogólne	385
5. Przejęcie przedmiotu zastawu na własność na mocy postanowień umowy zastawniczej w prawie francuskim	386
6. Problemy pojawiające się na gruncie nowego sposobu zaspokojenia zastawnika w prawie francuskim	388
7. Rozwiązania w prawie francuskim a rozwiązania w prawie polskim w zakresie przejęcia przedmiotu zastawu na własność na mocy postanowień umowy zastawniczej	390
8. Wnioski	392

Część 4

MAŁŻEŃSKIE USTROJE MAJĄTKOWE

ROZDZIAŁ 19: <i>Zmiana sytuacji majątkowej małżeńskiej w drodze intercyzy</i> (Tomasz Sokołowski)	399
1. Skutki intercyzy przedślubnej	399
2. Początek ustroju umownego	400
3. Skutki intercyzy	401
4. Ochrona wierzycieli	402
5. Powołanie się na intercyzę	404
6. Zakres modyfikacji sytuacji małżonków	407
7. Szerszy zakres ustawy o majątku osobistego	409
8. Zakres poszerzenia wspólnego majątku	410
9. Przedmioty odziedziczone	412
10. Przedmioty darowane małżonkowi	413
11. Wnioski	415
ROZDZIAŁ 20: <i>Udzielenie prokury przez małżonka jako czynność zarządu majątkiem wspólnym (zagadnienia wybrane)</i> (Janusz Gajda, Piotr Osowy).	417

1. Wstęp	417
2. Podmiot mogący udzielić prokury	418
3. Udzielenie prokury jako czynność zarządu majątkiem wspólnym	424
4. Podmiot, któremu małżonek może udzielić prokury	431
5. Wnioski	435
 ROZDZIAŁ 21: <i>Odpowiedzialność za zobowiązania małżonków – wspólników spółki cywilnej pozostających w ustroju wspólności ustawowej. Zagadnienia wybrane</i> (Alicja Moskała-Dudek)	
1. Wstęp	441
2. Podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej małżonków	442
3. Odpowiedzialność za zobowiązania małżonka wspólnika spółki cywilnej lub małżonków wspólników spółki cywilnej.	447
3.1. Status wspólnika spółki cywilnej przysługujący jednemu małżonkowi.	447
3.2. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki cywilnej, której wspólnikami są jedynie małżonkowie	456
4. Wnioski	457
 ROZDZIAŁ 22: <i>Zastępcze zezwolenie sądu na sprzedaż nieruchomości wspólnej po ustaniu małżeńskiej wspólności ustawowej, a przed dokonaniem podziału majątku wspólnego. Aspekty materialne (Część I)</i> (Iwona Ramus)	
1. Wstęp	461
2. Zgoda drugiego małżonka na sprzedaż nieruchomości wspólnej.	462
3. Zastępcze zezwolenie sądu – zagadnienia problemowe.	469
3.1. Problem sprzedaży przedmiotu, który wartościowo wyczerpuje niemal cały majątek wspólny małżonków	469
3.2. Odpowiednie stosowanie przepisów o wspólności majątku spadkowego i o dziale spadku do rozporządzenia przedmiotem wchodzącym w skład małżeńskiej wspólności ustawowej po jej ustaniu.	471
3.2.1. Odesłanie w zakresie treści regulacji	472
3.2.2. Odesłanie w zakresie celu regulacji	476
3.3. Sporny charakter przynależności nieruchomości do majątku wspólnego albo osobistego	477
4. Wnioski	488

ROZDZIAŁ 23: <i>Zastępcze zezwolenie sądu na sprzedaż nieruchomości wspólnej po ustaniu małżeńskiej wspólności ustawowej, a przed dokonaniem podziału majątku wspólnego. Aspekty proceduralne (Część II) (Iwona Ramus)</i>	493
1. Wstęp	493
2. Właściwość sądu i tryb postępowania	494
2.1. Tryb postępowania	494
2.2. Właściwość sądu	500
3. Zakres kognicji sądu	501
3.1. Ustalenie przynależności danego składnika do majątku wspólnego albo osobistego	503
3.2. Roszczenie o ustalenie nierównych udziałów	507
3.3. Roszczenia o rozliczenie poczynionych wydatków i nakładów	508
4. Postanowienie	510
5. Wnioski	512
ROZDZIAŁ 24: <i>Dokonywanie przesunięć składników majątkowych w obrębie wspólności majątkowej ustawowej na podstawie czynności prawnych rozporządzających (Iwona Długoszewska-Kruk)</i>	516
1. Wstęp	516
2. Przesunięcia składników majątkowych pomiędzy majątkiem wspólnym a majątkiem osobistym jednego z małżonków w drodze czynności prawnych rozporządzających	517
2.1. Argumenty negujące	517
2.2. Argumenty aprobujące	520
3. Przesunięcia składników majątkowych pomiędzy majątkiem wspólnym a majątkiem osobistym jednego z małżonków w kontekście organizacyjnego charakteru intercyzy	525
3.1. Problem transferu pojedynczych przedmiotów majątkowych ..	525
3.2. Przesunięcia składników majątkowych jako nakład lub wydatek a rygor formy małżeńskiej umowy majątkowej	527
4. Wnioski	529
ZAKOŃCZENIE (Iwona Ramus)	532
BIBLIOGRAFIA	541

Zakończenie

Rezultatem przeprowadzonych badań są postawione przez naukowców i praktyków postulaty, krótko zebrano w niniejszym podsumowaniu.

W części pierwszej monografii poruszono problematykę wybranych zagadnień procesowych. Znalazło się w niej pięć rozdziałów, odnoszących się do różnych kwestii proceduralnych z zakresu postępowania cywilnego *sensu largo*. Tematyka dotyczy aktualnie poruszanych w środowisku prawniczym zagadnień, które mają duże znaczenie praktyczne. W części tej znalazły się rozważania na temat postępowania uproszczonego jako podstawowego instrumentu dochodzenia swoich praw przez konsumentów z uwzględnieniem ograniczeń dowodowych. Uwagę poświęcono również tematyce elektronicznego postępowania upominawczego, które stanowi kolejny poważny krok w stronę informatyzacji polskiego sądownictwa; kwestii Skarbu Państwa w sytuacji, gdy jest on stroną w procesie cywilnym, oraz charakterowi prawnemu domownika w odniesieniu do aktualnie obowiązujących regulacji prawnych.

Autorkami rozdziału I są prof. US dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska oraz mgr Aleksandra Klich z Uniwersytetu Szczecińskiego, które napisały pracę pt. *Postępowanie uproszczone jako podstawowy instrument dochodzenia roszczeń konsumenckich*. Jest to omówienie tego trybu postępowania z uwagi na konsumenta jako stronę. W opracowaniu wskazane zostały rozwiązania, które pozwalają na znaczne skrócenie czasu potrzebnego na realizację uprawnień konsumenckich wynikających z chroniących ich ustaw. Uwzględnione zostały także praktyczne aspekty, m.in. stosowania formularzy sądowych, jak i apelacji w postępowaniu uproszczonym (z uwagi na brzmienie art. 505⁹ § 1¹ k.p.c.), co ma w tym przypadku niebagatelne znaczenie.

Rozdział II opracowany został przez mgr Aleksandrę Klich z Uniwersytetu Szczecińskiego i nosi tytuł *Ograniczenia dowodowe w postępowaniu uproszczonym*. Autorka skupiła się głównie na analizie postępowania

dowodowego w tym trybie. Uwzględnione zostały ograniczenia dowodowe charakterystyczne dla tego postępowania. Szczególna uwaga została poświęcona kwestii braku możliwości przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego. Wskazane zostały także pozytywne i negatywne aspekty zastosowanych przez ustawodawcę rozwiązań ze względu na ekonomikę postępowania.

Rozdział III nosi tytuł *Elektroniczne postępowanie upominawcze w perspektywie informatyzacji postępowania cywilnego*, a jego autorką jest dr Olimpia Marcewicz z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Elektroniczne postępowanie upominawcze zostało porównane z innymi postępowaniami odrębnymi, ze wskazaniem na zastosowane innowacje. Przedstawione zostały również zagrożenia i korzyści związane nie tylko z elektronicznym postępowaniem upominawczym, ale także szeroko pojętym progresem w kierunku z informatyzowania wymiaru sprawiedliwości jako całości. Powyższe zmiany są konieczne ze względu na dynamiczny postęp technologiczny, obejmujący wszystkie dziedziny życia.

Autorką rozdziału IV pt. *Skarb Państwa jako strona procesu cywilnego – zarys problematyki* jest dr Joanna Bodio z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Rozważania przedstawione w tym tekście dotyczą kwestii związanych z praktycznymi problemami, jakie pojawiają się w sytuacji, w której Skarb Państwa jest stroną procesową. Punktem wyjścia była charakterystyka statusu prawnego Skarbu Państwa. Omówione zostały także zagadnienia dotyczące m.in. reprezentacji Skarbu Państwa przez *stationes fisci*, właściwego określenia strony procesowej, czy w końcu problematyki *stationes fisci* jako przeciwnych stron procesu.

Ostatni w tej części opracowania rozdział V zatytułowany został *Cechy prawne domownika na gruncie obecnie obowiązujących regulacji cywilnoprawnych*, a jego autorem jest dr Jakub Łukasiewicz z Uniwersytetu Rzeszowskiego. Jest to przede wszystkim analiza pojęcia „domownika” na gruncie art. 138 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego oraz art. 43 Kodeksu postępowania administracyjnego. Uwzględniony został również fakt, iż pojęcie to stosuje się także w innych aktach prawnych. W związku z tym odniesiono się również do pojęcia „domownika” występującego na gruncie innych regulacji niż wymienione kodeksowe. Poddano również analizie status domownika na gruncie regulacji cywilnoprawnych, typologii domownika z wyodrębnieniem

dwóch modelowych grup, a także formy władztwa domownika nad zajmowanym lokalem lub budynkiem.

Część II monografii obejmuje swym zakresem wszelkiego rodzaju zobowiązania kontraktowe. Znalazły się tu opracowania dotyczące nieruchomości, robót budowlanych, sprzedaży paliw i energii w obrocie konsumenckim, prawa górniczego, umów kredytowych oraz umów o świadczenia zdrowotne.

Część II otwiera rozdział VI pt. *Warunek potestatywny*, którego autorem jest dr hab. Grzegorz Jędrejek prof. UKSW z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Zagadnienie będące przedmiotem tego opracowania jest źródłem sporów zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie. Warunek potestatywny omówiony został jako jeden z rodzajów warunków. Poruszono również problem odróżnienia zastrzeżenia *si voluero* od warunku potestatywnego, bowiem to pierwsze nie jest warunkiem w rozumieniu art. 89 Kodeksu cywilnego. Znajdziemy tu również rozważania na temat dopuszczalności zastrzeżenia warunku, który polegać miałby na spełnieniu lub niespełnieniu świadczenia.

Rozdział VII, autorstwa dra Marcina Smyka, reprezentującego Kancelarię Radców Prawnych i Adwokatów Klimaszewska, Smyk & Wspólnicy Spółka Komandytowa, nosi tytuł *Grunty przyszłe jako przedmiot obrotu cywilnoprawnego*. Punktem wyjścia przedmiotowych rozważań jest wykładnia dualistyczna pojęcia nieruchomości gruntowej w doktrynie i orzecznictwie. Omówiono przede wszystkim aspekt praktyczny gruntów przyszłych jako przedmiotu umów przedwstępnych, określonych w art. 389 § 1 Kodeksu cywilnego, oraz umów zobowiązujących do przeniesienia własności o skutkach wyłącznie obligacyjnych z art. 155 § 1 Kodeksu cywilnego.

Kolejny – rozdział VIII *Ograniczenie swobody kontraktowania w obrocie nieruchomościami na przykładzie umowy deweloperskiej* – opracowany został przez dr Katarzynę Dadańską z Uniwersytetu Szczecińskiego. Rozważania koncentrują się wokół ustawy o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego, która jest aktem stosunkowo nowym, bowiem weszła w życie 29 kwietnia 2012 r. Przeanalizowany został charakter prawny umowy deweloperskiej jako rodzaju zdarzenia cywilnoprawnego. Dokonano również klasyfikacji tejże umowy przez pryzmat rodzajów czynności prawnych. Szczególna uwaga została zwrócona na szereg instrumentów, które chronią na-

bywcę, będącego z reguły konsumentem uważanym za słabszą stronę stosunku cywilnoprawnego.

Autorem rozdziału IX jest adw. dr Michał Pietkiewicz z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Opracowanie nosi tytuł *Solidarna odpowiedzialność inwestora względem podwykonawcy*. Rozważania rozpoczyna teoretyczny zarys problemu. Następnie omówiono zasady odpowiedzialności, w kontekście niewypłacalności głównych wykonawców z uwzględnieniem aktualnej praktyki sądowej.

Rozdział X został opracowany przez mgra Mariusza Brodę – sędziego Sądu Okręgowego w Kielcach. Zatytułowano go: *Odpowiedzialność wykonawcy na tle niewykonania lub nienależytego wykonania umowy o roboty budowlane*. Zagadnienia ujęte w rozdziale zostały opisane z punktu widzenia praktyka i poparte przykładami wynikającymi z analizowanych stanów faktycznych. Szczególną uwagę zwrócono na kwestię skutecznego dochodzenia roszczeń wynikających z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, z uwzględnieniem postępowania dowodowego.

Rozdział XI pt. *Umowa sprzedaży paliw lub energii do gospodarstwa domowego* napisany został przez mgra Michała Wdowiaka z Uniwersytetu Gdańskiego. Analizie poddano ustawę z 10 kwietnia 1997 r. prawo energetyczne oraz regulacje Kodeksu cywilnego pod kątem przedmiotowych umów. Rozważania rozpoczyna omówienie publicznoprawnego obowiązku przyłączenia do sieci. Następnie przeanalizowano podstawowe pojęcia tego typu zobowiązań, *essentialia negotii* tytułowych umów oraz kwestię ochrony odbiorcy.

Rozdział XII zatytułowany *Umowa użytkowania górniczego w świetle ustawy prawo geologiczne i górnicze*, napisany został przez dra Ryszarda Mochockiego oraz mgr Ewę Olejarczyk z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Podstawą analizy zagadnienia była ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. prawo geologiczne i górnicze. Podkreślony został fakt, że w sprawach nieuregulowanych przez niniejszą ustawę zastosowanie mają przepisy Kodeksu cywilnego regulujące umowę dzierżawy. Skutkiem tego w odniesieniu do przedmiotowej instytucji wyłączone zostały reżimy dotyczące prawa użytkowania. Ponadto omówiono obowiązek zawarcia umowy o ustanowienie użytkowania górniczego w przypadku wygrania przez określony podmiot przetargu oraz uzyskania przez niego tzw. koncesji węglowodorowej.

Rozdział XIII, którego autorami są dr Michał Chajda z Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz dr Michał Skwarzyński z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, nosi tytuł *Problemy nowoczesnego kredytowania*. Szczegółowo omówiono w nim problematykę zdolności kredytowej. Opiszono uprzednie i następcze badanie zdolności kredytowej, przy zastosowaniu nowoczesnych technologii. Analizie poddana została umowa kredytowa, jej istota oraz rodzaje.

Rozdział XIV pt. *Charakterystyka umowy o udzielanie świadczeń zdrowotnych z uwzględnieniem sytuacji prawnej pacjenta jako odbiorcy tych świadczeń* opracowany został przez mgr Kamilę Kocańdę – radcę prawnego z Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Kielcach. W opracowaniu omówiono status pacjenta w świetle polskiego prawa w odniesieniu do umów, jakie zawiera w ramach podejmowanego leczenia. W tekście zostały uwzględnione zagadnienia dotyczące świadczenia w ramach ubezpieczenia zdrowotnego powszechnego oraz poza nim. Omówione zostały również cechy wspólne umów o udzielanie świadczeń zdrowotnych.

Część III monografii dotyczy wybranych zagadnień prawa handlowego i rzeczowego. Składa się ona z czterech rozdziałów. Ich tematyka porusza zagadnienia budzące w doktrynie wiele wątpliwości. Wszystkie analizowane kwestie mają dużą doniosłość praktyczną. W części tej znalazły się rozważania na temat wykorzystania w praktyce obrotu gospodarczego spółek osobowych. Zamieszczono również uwagi na temat odpowiedzialności odszkodowawczej menedżerów spółek kapitałowych w kontekście przekroczenia dopuszczalnego ryzyka gospodarczego. Ponadto, poruszono tematykę dopuszczalności zasiedzenia służebności przesyłu w świetle konstytucyjnej zasady ochrony prawa własności. Omówiono również zagadnienia związane z przejęciem przedmiotu zastawu przez zastawnika na własność na mocy postanowień umowy zastawniczej.

Rozdział XV został opracowany przez radcę prawnego mgr. Roberta Pabisa (AMICUS Kancelaria Radców Prawnych W. Kuziel, R. Pabis z Kielc s.c.), członka Zespołu Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego ds. reformy prawa spółek. Zatytułowano go: *Spółki osobowe – wykorzystanie w praktyce obrotu, dalsze perspektywy, wnioski de lege ferenda*. Autor zwraca uwagę na fakt, że spółki osobowe stają się coraz bardziej atrakcyjną formą prowadzenia działalności gospodarczej. W rozdziale przedstawiono sposoby wykorzystania spółek osobowych – spółki jawnej, spółki partner-

skiej, spółki komandytowej oraz spółki komandytowo-akcyjnej. Ponadto, zaproponowano kilka zasadniczych zmian przepisów Kodeksu spółek handlowych, w tym nadanie podmiotowości prawnej spółkom osobowym w organizacji, oraz zmiany przepisów o zbywaniu ogółu praw i obowiązków wspólnika spółki osobowej. Zwrócono uwagę, że rolą ustawodawcy jest podjęcie racjonalnych i spójnych decyzji, które pozwolą zachować sens zawiązywania spółek osobowych.

Autorką rozdziału XVI pt. *Odpowiedzialność odszkodowawcza menedżerów spółek kapitałowych w kontekście przekroczenia granic dopuszczalnego ryzyka gospodarczego* jest mgr Małgorzata Sas z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Na wstępie zdefiniowano pojęcie menedżera, ponieważ proste utożsamianie go z członkiem zarządu, zdaniem autorki, wydaje się niewystarczające. W rozdziale dokonano analizy obecnie obowiązującej regulacji odpowiedzialności odszkodowawczej menedżerów spółek kapitałowych. Ponadto sformułowano wnioski *de lege ferenda* w tym zakresie. W głównej mierze rozdział zawiera omówienie zagadnienia odpowiedzialności związanej z przekroczeniem dopuszczalnego ryzyka gospodarczego oraz zasady biznesowej oceny sytuacji.

Rozdział XVII pt. *Zasiedzenie służebności przesyłu w świetle Konstytucji RP – aspekty wybrane* został napisany przez radcę prawnego mgr. Przemysława Witkowskiego z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Problematyka zasiedzenia służebności przesyłu, jest niezwykle złożona. Autor zwraca uwagę, że pomimo wprowadzenia instytucji służebności przesyłu do Kodeksu cywilnego, nadal występuje niepewność co do istniejącego stanu prawnego. Ponadto, brak przepisów przejściowych przy wprowadzaniu służebności przesyłu oraz orzecznicza interpretacja przesłanek warunkujących zasiedzenie służebności gruntowych o treści służebności przesyłu budzą wątpliwości, co do zgodności z konstytucyjnymi zasadami: pewności prawa, nie działania prawa wstecz oraz ochrony prawa własności.

Rozdział XVIII, zatytułowany *Przejęcie przedmiotu zastawu przez zastawnika na własność na mocy postanowień umowy zastawniczej na gruncie prawa francuskiego i prawa polskiego*, został opracowany przez mgr Katarzynę Karp z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Uwagę poświęcono nowemu sposobowi zaspokojenia zastawnika w prawie francuskim wprowadzonemu przez Ordonans z 23 marca 2006 roku. Autorka wskazuje, że wierzyciel może zostać właścicielem przedmiotu zastawu

na mocy postanowień umowy zastawniczej. W rozdziale tym dokonano komparatystyki konstrukcji zastawu w prawie polskim i francuskim ze wskazaniem na komplementarność regulacji zastawu rejestrowego w prawie polskim i pewien niedosyt w kodeksowej regulacji zastawu posesoryjnego. Deficyt ten dotyczy możliwości przejęcia przez zastawnika przedmiotu zastawu na własność. Model rozwiązań legislacyjnych w tym obszarze, zdaniem autorki, stanowiąc by mogły rozwiązania francuskiego Kodeksu cywilnego, jednak z zastrzeżeniem, iż jest to regulacja lapidarna, budząca wiele wątpliwości.

Część IV monografii została poświęcona tematyce małżeńskich ustrojów majątkowych. Większość opracowań dotyczy problematyki trudnej i słabo opracowanej w doktrynie. Przede wszystkim autorzy poddali analizie zagadnienia związane z małżeńskim ustrojem wspólności ustawowej. W płaszczyźnie obrotu powszechnego omówiono kwestie dokonywania przesunięć składników majątkowych w obrębie małżeńskiej wspólności ustawowej w drodze czynności prawnych rozporządzających oraz możliwości dokonywania rozporządzenia składnikiem majątkowym, wchodzącym w skład majątku wspólnego, po ustaniu wspólności. Ponadto, omówiono tematykę umownej zmiany ustroju majątkowego małżeńskiego. Przez pryzmat obrotu gospodarczego dokonano analizy problematyki odpowiedzialności za zobowiązania małżonków – współników spółki cywilnej pozostających w ustroju wspólności ustawowej, a także udzielenia prokury przez małżonka jako czynności zarządu majątkiem wspólnym.

Rozdział XIX autorstwa dr. hab. Tomasza Sokołowskiego prof. UAM, porusza tematykę *Zmiany sytuacji majątkowej małżeńskiej w drodze intercyzy*. Swoje rozważania autor koncentruje wokół zagadnień oznaczenia początku zaistnienia ustroju umownego, skutków wejścia intercyzy w życie oraz ochrony wierzycieli w odniesieniu do przesunięć intercyzą składników majątkowych z majątku osobistego do wspólnego i na odwrót. Interesującym wnioskiem, o dużej doniosłości praktycznej jest stanowisko dopuszczające możliwość włączenia do wspólności majątkowej nieruchomości należącej dotąd tylko do jednego z małżonków, także intercyzą rozszerzającą warunkową lub terminową.

Autorami rozdziału XX zatytułowanego *Udzielenie prokury przez małżonka, jako czynność zarządu majątkiem wspólnym (zagadnienia wybrane)*, są dr hab. Janusz Gajda oraz dr hab. Piotr Osowy z Wyższej

Szkoły Prawa i Administracji w Przemyślu, Zamiejscowy Wydział Prawa i Administracji w Rzeszowie. Autorzy przeprowadzili analizę aktualnie obowiązującego ustawodawstwa, która sprowadza się do wniosku, iż małżonek niebędący przedsiębiorcą może zapobiec niekorzystnym skutkom prokury tylko w drodze postępowania sądowego poprzez złożenie wniosku o pozbawienie małżonka prawa zarządu majątkiem wspólnym albo wytoczenie powództwa o ustanowienie rozdzielności majątkowej. Z tego powodu postawiono wnioski *de lege ferenda* dopuszczenia możliwości wniesienia sprzeciwu od zamierzonego udzielenia prokury przez małżonka będącego przedsiębiorcą i rozważenia kwestii, czy udzielenie prokury nie powinno znaleźć się wśród czynności, do których dokonania wymagana jest zgoda współmałżonka.

Rozdział XXI opracowała mgr Alicja Moskała-Dudek z Krakowskiej Akademii im. A. Frycza-Modrzewskiego w Krakowie i Wyższej Szkoły Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach. Nosi on tytuł *Odpowiedzialność za zobowiązania małżonków – współników spółki cywilnej pozostających w ustroju wspólności ustawowej. Zagadnienia wybrane*. Autorka skupiła się na tematyce prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pozostające w związku małżeńskim w formie spółki cywilnej, gdy stosunki majątkowe między nimi reguluje ustrój wspólności ustawowej. Zagadnienie to wywołuje wiele kontrowersji. W pracy wyróżniono dwie sytuacje. Mianowicie, gdy status współnika w spółce cywilnej przysługuje wyłącznie jednemu małżonkowi, oraz gdy oboje małżonkowie są współnikami tej samej spółki. Pomimo, że głównym tematem rozważań jest odpowiedzialność małżonków za zobowiązania spółki cywilnej, autorka zwraca również uwagę na inne wątpliwości związane z udziałem małżonków w spółce.

Tematyce *Zastępczego zezwolenie sądu na sprzedaż nieruchomości wspólnej po ustaniu małżeńskiej wspólności ustawowej, a przed dokonaniem podziału majątku wspólnego* zostały poświęcone rozdziały XXII i XXIII, opracowane przez mgr Iwonę Ramus z Wyższej Szkoły Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach. Stanowią one analizę problematyki w aspektach materialnego prawa cywilnego oraz postępowania cywilnego. Zagadnienie dotychczas nie zostało wystarczająco opracowane w doktrynie, a przedmiotowa analiza stanowi propozycję rozwiązań sprowadzających się do tezy o szczególnym i autonomicznym trybie tego postępowania nieprocesowego w stosunku do postępowania o podział

majątku wspólnego czy zniesienie współwłasności rzeczy, z uwagi na cel nadrzędny, jakim jest ochrona dobra rodziny.

Dr Iwona Długoszewska-Kruk z Wyższej Szkoły Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach jest autorką rozdziału XXIV, zatytułowanego *Dokonywanie przesunięć składników majątkowych w obrębie wspólności majątkowej ustawowej na podstawie czynności prawnych rozporządzających*. Opracowanie zawiera przegląd orzecznictwa i poglądów doktryny, co do możliwości przesuwania składników majątkowych między majątkami małżonków. Zamykają się one w trzech grupach poglądów dopuszczających takowe przesunięcia:

- 1) zawsze, jeśli czynność prawna zostanie dokonana we właściwej formie i nie narusza ona interesów osób trzecich,
- 2) z zastrzeżeniem, że czynności rozporządzające nie mogą prowadzić do faktycznego podziału majątku wspólnego,
- 3) tylko w drodze intercyzy.

Autorka podsumowuje rozważania postulatem o konieczności podjęcia inicjatywy ustawodawczej, mającej na celu wyraźne unormowanie dopuszczalności dokonywania przez małżonków przesunięć majątkowych w obrębie wspólności ustawowej na podstawie powszechnych umów cywilnoprawnych.

Krótki przegląd postawionych tez i wniosków ukazuje, jak wiele kwestii cywilistycznych ciągle jeszcze wymaga dyskusji naukowej bądź uregulowania dla potrzeb obrotu powszechnego i gospodarczego.

Dziękuję autorom za przedstawione propozycje i odwagę podjęcia nierzadko trudnej tematyki. Za pomoc w opracowaniu niniejszego zakończenia (cz. I: *Wybrane zagadnienia procesowe*, cz. II: *Kontrakty*) dziękuję Panu dr. Michałowi Pietkiewiczowi.

Iwona Ramus